

# Az érintetlen szó

(Versuch)

köszönet Mészöly Miklósnak

Sutting ezredes és Crescence története gyönyörű és ismételhetetlen, mert oly réges-régi, oly vadonatúj, s mert mindig velünk esik meg. Lehetne szerelem, lehetne szabadság, forradalom, haza, mondhatnánk rá kidőlt diófa, hajnali harmat, hulló csillag, nevezhetnénk kenyérnek, ölelésnek, tűznek, gondolhatnánk csend, hitvesi ág (éjre éj, napra nap), langyos eső és a föld illata az Ondava völgyén, hogy ez zene, mese, gyász, szívünk ütemére, mely úgy szól, mint csak életünkben.

Drága Crescence, Ezredesem, a gyermekkor elmúlt, mégis szemünkben ott a fekete háttér csillogó sörényének egyenletes hullámozása, örökkévaló a délután a Baglyoserdő sásfüves buckáinak rejtekén, az élet és halál, története életünknek és halálunknak, s nem más, mint akkordjaihoz visszahajló szőlő, ritmusa világító bogár. Számolja végig az éveket visszafelé, s varázslat rabja lesz. A mulasztottakban meg fogja találni a jelenidőt.

Vannak szavak, melyek, mint büszke szarvas nesztelen léptei, egyszerűek, s titokzatosan nemesek. Létezik a csoda, hogy látom a zsebedben lapuló gyűrű finom metszetét, hogy egymással beszélünk, az ötezredik évben. Ez hát itt a haza, öleléssel megszerzett anyaföld, hol sóhajokkal táncol a levegő. Az élet hadjárata, hazai földön újra. Le jour n' est past levé, mes amoureux, la vie est éternelle. A szerelem nagyobb évszak, mint a napokra tépdessett kis zarnokoskodó időjárások.

Gondoljunk most a nyelvre, anyanyelvünkre, s emlékezzünk arról, amiről csak úgy szólhatunk, mintha egészen másról beszélnénk. Vannak kimondhatatlan szavak, nemes hősiességgel legbelül viseltek, őszerejűknél fogva örök életet jelentők. Vannak kimondhatatlan szavak, melyek történeteikben bújócskát játszanak a sorok között, minden mozdulatukat, színüket, illatukat ismerjük, őszes betűjüket tudjuk, hangjaikat a torkunkban érezzük, mégsem mondhatjuk őket egymás mellé soha. Vannak azonban boszorkányok, varázslók, sámánok, a nyelv mágusai, kik világtól való bölcsességükkel elénkbe hozzák a kincsre-találás, csodára-eszmélés őstiszta boldogságát. Kik megszabadítanak ködtől és homálytól, hittől és tudástól, emberségünktől rántapadt minden kínoktól a félelem, kétely, megcsalás ítéleteitől, s a hulló csillagok földterérésének pillanatában átnyújtják nekünk a gránátalmát. Mert bűnünk tiltott, megbocsáthatatlan, csak halhatatlan istenek törhetnek ily magasságba, hisz vétkezünk ellene, mi szabály, mi törvény, mi megszokás, gátakat döntöttünk, s állítottunk új morált – magunkat, és titkot tudtunk meg. Magasztos, fényességes titkot, hogy kimondható a kimondhatatlan, hogy létezik az érintetlen szó.

S mit mesélhetünk el a tenyerünkben tartott pillanat varázsáról? A tapintathatóvá vált levegő ízéről? Hogy haza is, szerelem is, én is vagyok, hogy Sutting ezredes kék zubbonya, patkóverte porfelhő országútjain, délelőtti kikocsikázás, jövőt jelentő múlt a mában.

Örökkévalóság egy gyűrűfoglatban.

Éjszaka, álmaimban, ha Sutting ezredes és Crescence történetét álmodom, mi gyakran mesésik velem, a kábult zuhanás legmélyén, akkor, a legtisztább létben, napégette bőrű, furcsán ragyogó szemű bölcs áll mellém, s a komoly férfiak kissé érdes hangján megszólít:

„A szó, mit is keres: dallam. Egy történetnek kottája. Miért ragaszkodik görcsösen betűkhöz? Jegyezzen le hangjegyeket, jegyezzen le ritmust, tegye láthatóvá a dalt, mely olvasás közben lopta magát a fülébe. S magáé lesz a szó, mert a szó nem más: a dallam maga.”

